

Τρία αρχαία ναυάγια ανακαλύφθηκαν από την Γεω-Αρχαιολογική Έρευνα Βαθέων Υδάτων κατά μήκος της όδευσης του υποθαλάσσιου αγωγού φυσικού αερίου Ελλάδας – Ιταλίας ΠΟΣΕΙΔΩΝ

Στο διάστημα από 11 έως 17 Μαΐου πραγματοποιήθηκε ερευνητική αποστολή του Ω/Κ ΑΙΓΑΙΟ, σε συνεργασία του Ελληνικού Κέντρου Θαλασσίων Ερευνών και της Εφορείας Εναλίων Αρχαιοτήτων και με χρηματοδότηση από την ΥΑΦΑ ΠΟΣΕΙΔΩΝ.

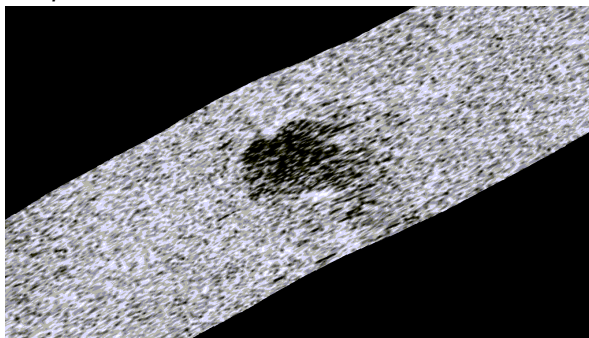
Αντικείμενο της αποστολής ήταν η γεω-αρχαιολογική έρευνα της περιοχής κατά μήκος της προβλεπόμενης όδευσης του υποθαλάσσιου αγωγού φυσικού αερίου Ελλάδας – Ιταλίας ΠΟΣΕΙΔΩΝ στο Ιόνιο Πέλαγος, με σκοπό τον εντοπισμό πιθανών αρχαίων ναυαγίων.

Η περιοχή, συνολικής έκτασης περίπου 200 τετρ. χιλιομέτρων είχε αποτυπωθεί με θαλάσσιες ακουστικές μεθόδους. Ο ρόλος της ερευνητικής ομάδας του ΕΛΚΕΘΕ ήταν να μελετήσει και ερμηνεύσει τα δεδομένα της ακουστικής αποτύπωσης του πυθμένα με σκοπό να επιλέξει στόχους πιθανού αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, δηλαδή πιθανά αρχαία ναυάγια, και να τους ερευνήσει με καταδύσεις του τηλεχειριζόμενου υποβρύχιου οχήματος Max Rover. Ο ρόλος της ερευνητικής ομάδας της Εφορείας Εναλίων Αρχαιοτήτων ήταν η επίβλεψη των εργασιών και η επιμέλεια των πιθανών αρχαιολογικών ευρημάτων.

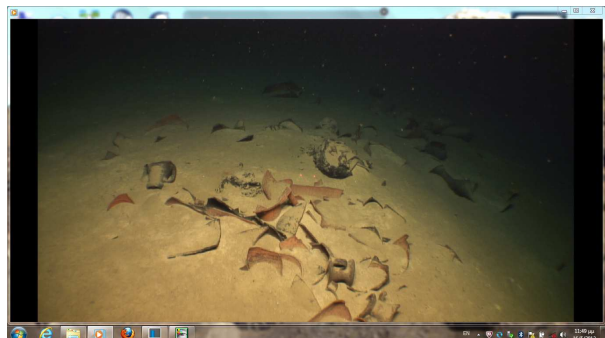
Η "ομάδα Γεωλογικής-Γεωφυσικής Διερεύνησης Πυθμένα" επέλεξε 12 από τους εκατοντάδες στόχους που καταγράφηκαν σε όλη την περιοχή, τους οποίους έκρινε ότι αξίζει να ερευνηθούν οπτικά. Η "ομάδα του Τμήματος Υποβρυχίων Δραστηριοτήτων" λειτούργησε και χειρίστηκε το Max Rover με άψογο τρόπο στις 14 καταδύσεις που ακολούθησαν σε βάθη μέχρι περίπου 1400 μέτρα.

Οι 3 από τους 12 επιλεγμένους στόχους αποδείχτηκαν αρχαία και ιστορικά ναυάγια. Η προκαταρκτική χρονολόγηση και ο χαρακτηρισμός των ευρημάτων έγιναν από την ομάδα της ΕΑΑ:

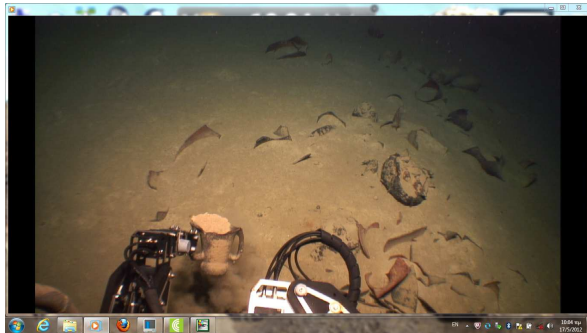
Το πρώτο ονομάστηκε ΠΟΣΕΙΔΩΝ 1 και εντοπίστηκε σε βάθος 1180μ. (φωτ. 1α και 1β). Πρόκειται για ναυάγιο ρωμαϊκών χρόνων, κατά μία πρώτη εκτίμηση του 3ου αι. μΧ. Από το ναυάγιο αυτό ανελκύστηκαν δύο στόμια αφρικανικών αμφορέων, διαφορετικών τύπων, καθώς και ένα μαρμάρινο αγγείο ύψους 30 εκ. (φωτ. 1γ και 1δ). Από την κινηματογράφηση του ναυαγίου φαίνονται αμφορείς, μαγειρικά σκεύη, τουλάχιστον δύο άγκυρες, μέρος από το έρμα του πλοίου και ίχνη από το σκαρί του πλοίου.

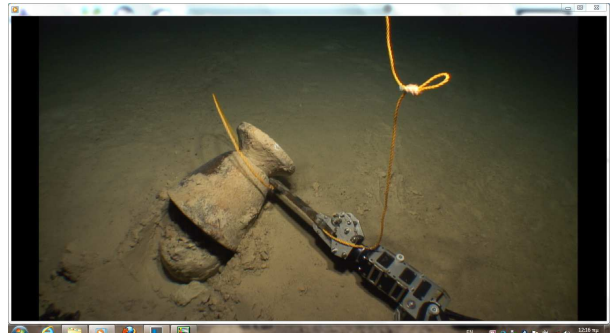
Φωτ. 1α: Η μορφή του στόχου του ναυαγίου ΠΟΣΕΙΔΩΝ 1 στις ακουστικές καταγραφές του πυθμένα

Φωτ. 1β: Διάφορα αγγεία και αμφορείς από το χώρο του ναυαγίου ΠΟΣΕΙΔΩΝ 1 (2^{ος} αι. μ.Χ., βάθος 1180μ.)

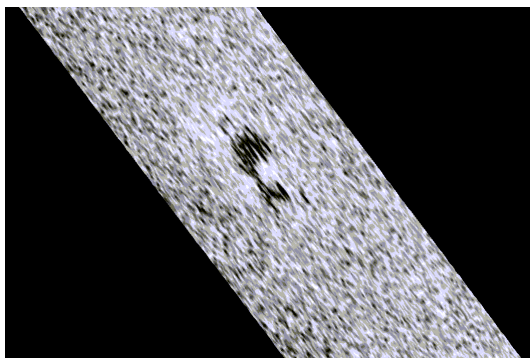

Φωτ. 1γ: Συλλογή στόμιου αμφορέα από το ναυάγιο ΠΟΣΕΙΔΩΝ 1 με τον βραχίονα του ROV Max Rover

Φωτ. 1δ: Ανέλκυση του μαρμάρινου αγγείου από το ναυάγιο ΠΟΣΕΙΔΩΝ 1 με τον βραχίονα του ROV Max Rover

Το δεύτερο ναυάγιο, ονομάστηκε ΠΟΣΕΙΔΩΝ 2, εντοπίστηκε σε βάθος 1375μ. (φωτ. 2α και 2β) και πρόκειται μάλλον για ναυάγιο πλοίου της ίδιας περιόδου με το προηγούμενο. Από το ναυάγιο σώζονται αμφορείς, πινάκια, μαγειρικά σκεύη, καθώς και διάφορα μεταλλικά αντικείμενα, μέρος από το έρμα και πιθανώς το σκαρί του πλοίου. Από το ναυάγιο δεν ανελκύθηκαν αντικείμενα, λόγω της δυσκολίας αποκόλλησής τους από το λασπώδη πυθμένα.

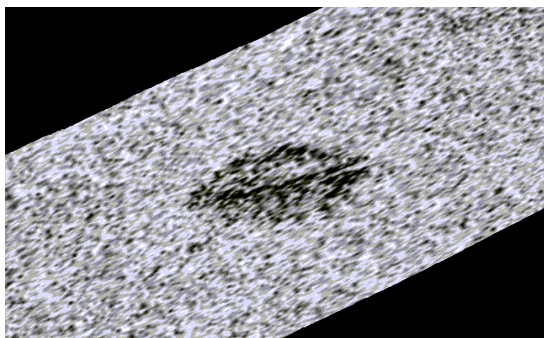

Φωτ. 2α: Η μορφή του στόχου του ναυαγίου ΠΟΣΕΙΔΩΝ 2 στις ακουστικές καταγραφές του πυθμένα

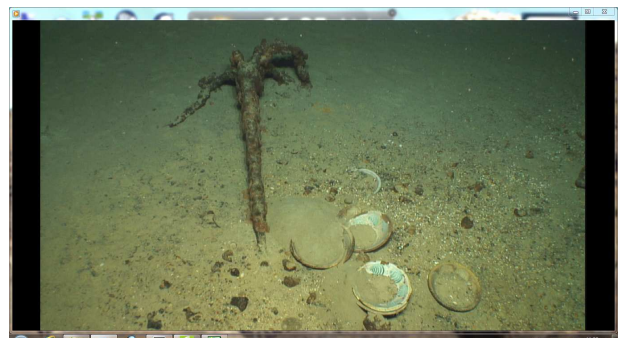

Φωτ. 2β: Αφρικανικός αμφορέας από το χώρο του ναυαγίου ΠΟΣΕΙΔΩΝ 2 (2^{ος} αι. μ.Χ., βάθος 1375μ.)

Το τρίτο ναυάγιο, ΠΟΣΕΙΔΩΝ 3, εντοπίστηκε σε βάθος 1260μ. και πρόκειται για πλοίο μάλλον νεότερων χρόνων πιθανώς 17^{ου}-18^{ου} αι. Από το πλοίο σώζεται το σκαρί του, οι σιδερένιες άγκυρες, μαγειρικά και αποθηκευτικά σκεύη και αγγεία (οινοχόες με εφυάλωση, πιάτα, πινάκια, χύτες, κ.λπ.) (φωτ. 3α και 3β).

Φωτ. 3α: Η μορφή του στόχου του ναυαγίου ΠΟΣΕΙΔΩΝ 3 στις ακουστικές καταγραφές του πυθμένα

Φωτ. 3β: Άγκυρα και εφυαλωμένα πιάτα από το ναυάγιο ΠΟΣΕΙΔΩΝ 3 (17^{ος}-18^{ος} αι., βάθος 1260μ.)

Αυτή η αποστολή είναι η πρώτη συστηματική αρχαιολογική έρευνα βαθέων υδάτων στο Ιόνιο Πέλαγος και αποικεινύεται ιδιαίτερα επιτυχής και παραγωγική. Μέχρι πριν την συγκεκριμένη αποστολή, σε όλη τη Μεσόγειο δεν είχαν βρεθεί αρχαία ναυάγια σε βάθος μεγαλύτερο των 1000 μέτρων. Σε αυτήν την αποστολή βρέθηκαν 3 αρχαία και ιστορικά ναυάγια σε βάθη μεταξύ 1180 και 1370 μέτρων.

Η ανακάλυψη των τριών αρχαίων και ιστορικών ναυαγίων είναι αποτέλεσμα της εμπειρίας και ικανότητας του επιστημονικού και τεχνικού προσωπικού του ΕΛΚΕΘΕ.

Η αρχαιολογική επιμέλεια και μελέτη των τριών ναυαγίων είναι αποτέλεσμα της κατάρτισης και εμπειρίας του επιστημονικού και τεχνικού προσωπικού της ΕΕΑ

Η συνολική επιτυχία της αποστολής είναι αποτέλεσμα της συνεργασίας των δύο κύριων, ελληνικών, δημόσιων φορέων θαλάσσιας και αρχαιολογικής έρευνας, δηλαδή του Ελληνικού Κέντρου Θαλάσσιων Ερευνών και της Εφορείας Εναλίων Αρχαιοτήτων.

Η συνεργασία των δύο αυτών φορέων αναγνωρίζεται από την διεθνή επιστημονική κοινότητα ως η πιο επιτυχημένη συνεργασία μεταξύ ενός ωκεανογραφικού ινστιτούτου και ενός φορέα ενάλιας αρχαιολογίας.

Η ερευνητική ομάδα της αποστολής του ΕΛΚΕΘΕ αποτελείτο από τους εξής:

Δρ Δ. Σακελλαρίου, Αρχηγός Αποστολής

Γ. Ρουσάκης, Π. Γεωργίου, Ι. Παμπίδης, Π. Μαντόπουλος, Π. Ρενιέρης, Ι. Παναγιωτόπουλος, Ι. Μόρφης (Ομάδα Γεωλογικής-Γεωφυσικής Διερεύνησης Πυθμένα)

Μ. Καλλέργης, Λ. Μανουσάκης, Κ. Κατσαρός, Θ. Φωτόπουλος, Β. Στασινός. (Ομάδα Τμήματος Υποβρυχίων Δραστηριοτήτων)

Την διεύθυνση της έρευνας από την πλευρά της ΕΕΑ είχε ο καταδύόμενος αρχαιολόγος Δρ. Δημ. Κουρκουμέλης

Στην αποστολή συμμετείχαν επίσης 4 προ- και μεταπτυχιακοί φοιτητές/τριες από τα Γεωλογικά Τμήματα Αθήνας και Πάτρας και από το Μεταπτυχιακό Ωκεανογραφίας του Πανεπιστημίου Αθήνας: Η. Κατσένης, Α. Πετρόπουλος, Κ. Τσαμπουράκη-Κραουνάκη και Μ. Χριστοπούλου